

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	128
Land:	Aserbajdsjan
Kilde:	Det svenske Regeringskansliet, Utrikesdepartementet
Titel:	Mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan 2011.
Udgivet:	30. juni 2012
Optaget på baggrundsmaterialet:	30. august 2012

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan 2011

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna och trendanalys

Azerbajdzjan omfattas av EU:s Östliga partnerskap och har inom ramen för detta förbundit sig att respektera med EU gemensamma värderingar, inklusive demokrati och mänskliga rättigheter. Långtgående åtaganden i detta avseende förväntas också göras inom ramen för det associeringsavtal mellan EU och Azerbajdzjan som för närvarande förhandlas. En rad utmaningar kvarstår dock.

Våren 2011 kännetecknades av protester mot regimen i form av såväl upprop på internet som samlingar på huvudstaden Bakus gator. Protesterna föranledde kraftiga åtgärder från myndigheternas sida i syfte att behålla kontrollen över den politiska utvecklingen. Myndigheternas agerande mot den politiska oppositionen, frivilligorganisationer och enskilda regimkritiker måste betecknas som en försämring vad gäller respekten för mänskliga rättigheter. Efter Azerbajdzjans seger i Eurovision Song Contest i maj 2011 fanns det förhoppningar om att den omfattande internationella uppmärksamheten skulle främja utvecklingen mot ett öppnare samhälle. Vid slutet av året föreföll emellertid inte någon reell förändring i myndigheternas sätt att utöva kontroll över det civila samhället ha ägt rum.

Under året rapporterades vid åtskilliga tillfällen om inskränkningar i yttrande-, press-, förenings- och mötesfriheterna. Ett antal av deltagarna vid vårens demonstrationer omhändertogs av polis, och flera av dem dömdes senare till fängelsestraff. Det finns ett antal rapporter om att journalister dels förhindrats bevaka politiska protester, dels utsatts för hot, trakasserier, misshandel och bortföranden. I flera fall har företrädare för oppositionen och det civila samhället klagat över att myndigheterna på olika sätt inskränker möjligheterna

att samlas och hålla möten, bland annat genom att inte ge tillstånd till politiska manifestationer i centrala Baku. Regler för registrering och finansiering uppfattas försvåra frivilligorganisationernas möjligheter att verka.

Brister i rättsäkerheten i landet uppmärksammades särskilt i samband med de vräkningar som genomfördes från bostäder belägna antingen i de delar av Baku som ingår i ett större stadsutvecklingsprogram eller vid platsen där Eurovision Song Contest skulle genomföras i maj 2012. Rättsväsendet i stort kan fortsatt inte betraktas som tillräckligt oberoende av den verkställande makten. Även från officiellt håll framhålls bristande kompetens inom domarkåren, liksom svagheter i systemet för försvar av åtalade, som problematiska områden där otillräckliga framsteg gjorts. Flera fall av tortyr eller annan omänsklig och förnedrande behandling av frihetsberövade har rapporterats.

Azerbajdzjan har tack vare betydande inkomster från utvinningen av landets energitillgångar upplevt en följd av år med robust ekonomisk tillväxt, vilken även inneburit en förbättrad levnadsstandard för breda befolkningsgrupper. Samtidigt är klyftorna mellan fattiga och rika stora, liksom skillnaden i levnadsstandard mellan Baku och övriga landet. Landsbygden kännetecknas fortsatt av betydande fattigdom och eftersatt infrastruktur. Korruptionen i landet är mycket utbredd. Regeringen introducerade 2011 ett omfattande anti-korruptionsprogram, vilket synes haft en viss effekt.

Azerbajdzjan har i förhållande till sin folkmängd en mycket hög andel internflyktingar, till följd av den utdragna konflikten med Armenien om Nagorno-Karabach. Situationen för de uppskattningsvis 600 000 internflyktingarna har förbättrats under senare år, men de åtgärder som vidtagits har inte varit tillräckliga för att bryta flyktingarnas utsatta situation och bristande integration i samhället. Från regeringen anföras att målet är att internflyktingarna ska återvända hem så snart konflikten om Nagorno-Karabach är löst.

Formellt garanterar Azerbajdzjans konstitution lika fri- och rättigheter för män och kvinnor, och inskränkningar avseende kön är förbjudna. Jämställdheten är lagstadgad, och i slutet av 2010 kompletterades regelverket med en särskild lag om våld i hemmet, vilken senare följdes av en handlingsplan utfärdad av presidenten. Traditionella normer begränsar dock kvinnors möjligheter att verka fullt ut i det azeriska samhällslivet. Detta gäller såväl socialt som ekonomiskt och politiskt – detta är särskilt uttalat på landsbygden.

Inget förbud finns mot homosexualitet, men heller inget uttalat skydd mot diskriminering med sexuell läggning och identitet som grund. I samhället dominerar en konservativ syn på sexualitet, vilket bidrar till att hbt-personers rättigheter inte är en prioriterad fråga för myndigheterna. Förnedrande eller

diskriminerande uttalanden från politiker om homosexualitet förekommer, och det finns rapporter om att påståenden om homosexuell läggning har använts för att misskreditera politiskt oppositionella och journalister.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Azerbajdzjan har anslutit sig till följande konventioner:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR), samt de fakultativa protokollen om enskild klagorätt och avskaffandet av dödsstraffet
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* (ICESCR), samt dess tillagda protokoll.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination* (ICERD)
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women* (CEDAW)
- Konventionen mot tortyr, *Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (CAT), samt det tillhörande protokollet.
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child* (CRC) samt de två tillhörande protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn och barnpornografi.
- Flyktingkonventionen, *Convention related to the Status of Refugees*, samt det tillhörande protokollet från 1967
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities* (CRPD), samt det tillhörande protokollet från 2006.
- Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Azerbajdzjan har ännu inte ratificerat konventionen mot påtvingade försvinnanden, *Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances* (CED).

Azerbajdzjan har inte undertecknat Romstadgan för internationella brottsmålsdomstolen, *International Criminal Court* (ICC). Det finns för närvarande inga planer på att inleda en sådan process. Inom ramen för FN:s råd för mänskliga rättigheters universella granskningsmekanism (*Universal*

Periodic Review, UPR) genomgick Azerbajdzjan i maj 2009 en mellanstatlig översyn av situationen för de mänskliga rättigheterna i landet. Azerbajdzjan konstaterade då att man för att kunna ansluta sig till Romstadgan måste se en tydligare definition av begreppet "aggression".

Azerbajdzjan har rapporterat regelbundet till FN:s konventionskommittéer, dock i flera fall med avsevärda förseningar; detta gäller exempelvis de senaste rapporterna till CAT och CCPR, vilka båda inlämnades med cirka två års försening.

FN:s representant för internflyktingar har besökt landet vid två tillfällen, 2007 och 2010. Vid sitt senaste besök välkomnade rapportören att regeringen vidtagit åtgärder för att förbättra internflyktingarnas situation, men konstaterade samtidigt att mycket återstod för att främja deras tillgång till bland annat arbete, utbildning och bostäder. Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter besökte landet 2010, och har därefter utfärdat två kritiska rapporter. Azerbajdzjan gick under 2011 inte med på att bevilja visering för ett första besök av Europarådets parlamentarikerförsamlings rapportör om politiska fångar.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Omänsklig eller förnedrande behandling och/eller tortyr anses vara ett utbrett problem, och förekommer såväl på polisstationer, som i häkten, fängelser och andra anstalter som drivs av myndigheterna. Den oberoende organisationen Azerbaijan Committee against Torture skriver i sin årsrapport för 2011 att man mottagit 136 klagomål om tortyr eller omänsklig behandling, varav några med dödlig utgång. I samband med demonstrationerna under våren 2011 kom också ett antal rapporter om grym behandling av frihetsberövade demonstranter. Rapporterade fall åtföljdes sällan av utredningar från myndigheternas sida.

Azerbajdzjan har under de senaste åren vidtagit reformåtgärder för att stärka kriminalvårdssystemet. Nya fängelser har byggts och en allmän upprustning av infrastrukturen har genomförts. Restaurering av äldre domstolsbyggnader har inletts. En kommitté för översyn av förhållandena i fängelser har inrättats, och den azeriska statens ombudsman för mänskliga rättigheter har genomfört besök i fängelser och häkten.

Förhållandena i ett flertal fängelser anses ändå fortsatt besvärliga, med överbeläggning, undermålig kost och bristfällig sjukvård. Förhållandena resulterar bland annat i spridning av tuberkulos och andra

infektionssjukdomar. Dödsfall i fängelser samt självmord bland fångar förekommer. I dessa fall utreds dödsorsaken ofta inte på ett tillbörligt sätt.

4. Dödsstraff

Dödsstraffet avskaffades i azerisk lag år 1998. Landets konstitution har emellertid inte ändrats och stipulerar att dödsstraff kan användas i fall av särskilt allvarliga brott. Azerbajdzjan och Ryssland är de enda medlemmarna av Europarådet som inte har undertecknat Europakonventionens protokoll 13 om avskaffandet av dödsstraff under alla förhållanden. I praktiken är dock dödsstraffet avskaffat, och den sista avrättningen ägde rum 1992.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Godtyckliga frihetsberövanden förekommer. Detta har bland annat drabbat medlemmar av oppositionspartier, ungdomsledare och journalister. Under året förekom flera frihetsberövanden med påföljande fängelsestraff, där anklagelserna enligt människorättsorganisationers bedömning var oklara eller rent av fabricerade; i flera fall relaterades anklagelserna till störande av allmän ordning, i andra fall narkotikainnehav, innehav av ammunition, värnpliktsvägran samt störande av de allmänna valen 2010.

Även om personer som ägnat sig åt regimkritisk verksamhet brukar kunna släppas i förtid i samband med de regelmässiga benådningar som presidenten beslutar om vid särskilda tillfällen varje år, återstår ett antal personer som människorättsorganisationer betecknar som politiska eller samvetsfångar. Amnesty International nämner i sin årsrapport för 2011 16 individuella fall. Enligt nationella civilsamhällesorganisationer satt uppskattningsvis mellan 23 och 45 personer fängslade av politiska skäl vid halvårsskiftet 2011. Diplomatiska källor talar om ”en handfull” personer som kan anses vara politiska fångar i strikt mening. Den azeriska staten hävdar att det inte finns några politiska fångar i landet.

Det finns flera uppgifter om att journalister under året blivit bortförda och misshandlade och därefter uppmanade att avhålla sig från att skriva kritiskt om regimen.

Frihet att resa in i och ut ur landet råder. Begränsat utresetillstånd gäller militärer som anses ha kännedom om statshemligheter. Vissa restriktioner gäller för internflyktingars val av bosättningsort. Personer med armeniskt ursprung uppges av nationella människorättsorganisationer uppleva vissa svårigheter med att få pass utställda. Mutor uppges förekomma vid handläggningen av passansökningar.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Rättssäkerheten i landet anses vara bristfällig och präglas fortfarande i mångt och mycket av arvet från sovjettiden. Domstolsväsendet kan inte betraktas som oberoende av den verkställande makten. Rättssystemet lider också av underbemanning, ineffektivitet och utbredd korruption, och det kan inte sägas råda likhet inför lagen. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) genomförde under 2009 en översyn av rättsväsendet och betonade att det förkommer fall av tortyr och hot i samband med rättegångar och förundersökningar vilka sällan blir föremål för vidare utredning. OSSE framförde även synpunkter gällande åtalade personers rätt att betraktas som oskyldiga till dess att de har blivit dömda samt rättsväsendets upprepade underlåtelse att informera dessa personer om deras lagliga rättigheter som åtalade.

De azeriska myndigheterna vidgår att rättsväsendet har problem och har under de senaste åren vidtagit flera åtgärder för att reformera det. En rättsakademi har inrättats. Under OSSE:s överinseende pågår nyrekrytering och utbildning av domare, och antalet utexaminerade domare har ökat. Ökad tillgång på oberoende försvarsadvokater har identifierats som en prioritering, särskilt utanför Baku. Rättsväsendets infrastruktur, som domstolslokaler och häkten, är föremål för upprustning.

År 2002 utnämndes en ombudsman vars uppgifter motsvarar ungefär dem som en svensk justitieombudsman har. Ämbetet har dock kritiserats för att inte i tillräckligt hög grad vara oberoende av den verkställande makten. Ombudsmannens arbete präglas av upplysningsverksamhet och opinionsbildning kring människorättsfrågor, men har kritiserats för att inte riktas mot de kontroversiella fall där personers rättigheter kan förmodas ha åsidosatts av politiska skäl. I samband med att konstitutionella förändringar under 2009 möjliggjorde för presidenten att behålla sin post så länge som han blir omvald, tilläts ombudsmannen sitta kvar under två ämbetsperioder om sju år. Detsamma gäller Högsta domstolens ordförande.

En fråga som rör rättssäkerheten i landet och har stått i fokus under året handlar om det stora antal vräkningar som ägt rum i de centrala delarna av huvudstaden Baku. Dessa har genomförts, dels med anledning av röjning av mark i anslutning till Eurovision Song Contest 2012, dels som del i ett omfattande projekt för stadsförsköning och -utveckling. Det finns åtskilliga rapporter om att människor som vräcks, inte fått tillräckligt med tid att utrymma sin bostad, inte fullgoda möjligheter att överklaga och ingen kompensation för den förlorade bostaden som motsvarar dess marknadsvärde. Ersättningsbostäder har erbjudits, men oftast i helt andra delar av staden. En

särskilt komplicerande faktor är att många människor saknar rättsliga dokument som visar ägarskap till den egna bostaden. Dessa människor, som enligt uppgift kan utgöra så många som 200 000 familjer, har drabbats särskilt hårt av vräkningarna, som i dessa fall ofta skett utan kompensation eller erbjudande om ersättningsbostad. Det finns nyskapade rättsliga instanser för att pröva processen och nivån på kompensationen, men uppgifter gör gällande att personalen på de myndigheter som genomför vräkningarna antingen sätter sig över dessa rättsinstanser, eller är ovetande om dess existens.

7. Straffrihet

Underlåtenhet att utreda och bestraffa myndighetsutövare som tillämpat tortyr eller omänsklig och förnedrande behandling är vanligt förekommande. Detsamma gäller dödsfall som inträffat i fängsligt förvar.

Som ett led i regeringens uttalade strategi för att reformera rättsväsendet har insatser gjorts för att minska myndighetsrepresentanternas benägenhet att använda sig av tortyr och annan otillåten fysisk bestraffning. Enligt myndigheternas egna uppgifter har ett antal anställda inom säkerhetsapparaten (20 personer under 2010) avskedats för brott mot de mänskliga rättigheterna. Samtidigt ska ett mindre antal domare ha drabbats av disciplinära åtgärder eller avskedats mellan 2009 och 2011 på grund av felaktigheter i rättstillämpningen. Däremot saknas information om att sådana fall lett till åtal och dom.

8. Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Mycket tyder på att läget för yttrande-, press- och informationsfriheten i Azerbajdzjan har försämrats under de senaste åren. Enligt den senaste rangordning som organisationen Reportrar utan gränser publicerat ligger Azerbajdzjan nu på 162:a plats bland 179 länder som granskats när det gäller mediefrihet. Organisationens rankning av landet har kontinuerligt sjunkit de senaste åren. Grundlagen föreskriver visserligen yttrande- och pressfrihet och förbjuder censur, men det finns åtskilliga belägg för att myndigheterna använder en rad metoder för att försvåra en fri debatt.

Ett antal journalister har fängslats, ofta på grund av anklagelser om förtal. Just lagrummet om förtal har utsatts för skarp kritik, bland annat från Europarådet, och regeringen har utlovat ändringar i lagen, vilka dock inte hade genomförts vid slutet av 2011. Det finns också rapporter om att journalister blivit bortförda och misshandlade, eller utsatts för hot och trakasserier, utan att några skyldiga identifierats. Den azeriska organisationen Institute for Reporters' Freedom and Safety rapporterade under 2011 om ett 50-tal sådana fall. En journalist mördades under året.

Den internationellt uppmärksammade journalisten Eynulla Fatullayev, som i oktober 2007 dömdes till åtta och ett halvt års fängelse för terrorism, förtal och skatteförseelser samt senare även för narkotikainnehav, benådades och frisläpptes i maj 2011.

Oberoende tryckta medier har generellt en liten upplaga och begränsad spridning i landet, särskilt utanför Baku. På grund av risken för en förtalsprocess idkar många tidningar självcensur. Ett antal oberoende medier har också ålagts att betala höga böter, vilket försvårar deras finansiella situation. Enligt Reportrar utan gränser är även reklamintäkterna för oppositionsvänliga medier mycket begränsade. Graden av pluralism inom etermedia är begränsad. Det finns inga oberoende inhemska tv-kanaler, utan samtliga står under statlig kontroll. Företrädare för oppositionen framför ofta klagomål om bristande tillträde till tv och snedvriden bevakning. Under 2009 förbjöds utländska radiostationer att sända på landets FM-frekvens, bland andra BBC, Radio Free Europa/Radio Liberty (RFE/RL) och Voice of America. Det finns ett antal inhemska FM-stationer, men licenser för dessa beviljas av den statliga tv- och radiostyrelsen, vilken står under stark kontroll av regeringen.

Internet präglas av större frihet än övriga medier. Internationell statistik visar att drygt 40 procent av befolkningen har tillgång till internet. Andra uppskattningar talar om att den siffran snarare ligger kring 20 procent, och skiljer sig avsevärt mellan Baku och övriga landet. Från flera håll manas till försiktighet med att dra långtgående slutsatser om de sociala mediernas betydelse i landet.

Även om det råder fri tillgång till internet uppger användare att myndigheterna bevakar vad som skrivs på bloggarna och att det således knappast kan sägas råda full yttrandefrihet där. Enstaka fall där aktivisters konton hackats finns rapporterade. Vissa tendenser mot en mer negativ utveckling har kunnat skönjas: Två ungdomsaktivister, Emin Milli och Adnan Hadzjizade, arresterades i juli 2009. De var mycket aktiva på nätet och ansågs uttrycka sig regimkritiskt på sina respektive bloggar. De arresterades och dömdes till två års fängelse för huliganism sedan de själva anmält att de blivit utsatta för misshandel under ett restaurangbesök. De frisläpptes efter att de hade avtjänat halva sin strafftid den 18 respektive 19 november 2010.

9. Mötes- och föreningsfrihet

Mötesfriheten har drabbats av inskränkningar under de senaste åren i och med att lagen om mötesfrihet kommit att tolkas mer restriktivt av myndigheterna. Detta har inneburit att många ansökningar om demonstrationstillstånd i Baku inte godkänts, och att i fall där de godkänts, den plats som anvisats legat långt

från stadskärnan och haft dålig tillgång till allmänna kommunikationsmedel. Oppositionspartierna har flera gånger rapporterat att partimöten och politiska samlingar förhindrats eller försvårats på liknande sätt.

De demonstrationer som hölls i mars och april 2011 var i flertalet fall inte auktoriserade av myndigheterna och möttes även rad frihetsberövanden av demonstrationsdeltagare och oppositionella. Demonstrationerna upplöstes med betydande inslag av våldsanvändning, och journalister förhindrades skildra händelseutvecklingen. Personer som uppmanat till och organiserat protesterna greps och dömdes i flera fall till långa fängelsestraff, på grunder som ifrågasatts av människorättsorganisationerna. Detta gäller bland annat den 19-årige aktivisten Jabbar Savalan som dömdes för narkotikainnehav, den unge oppositionspolitikern Bakhtiyar Hajidjev som dömdes för vägran att inställa sig till militärtjänst, och Shahin Hasanli, som dömdes för innehav av ammunition. Savalan benådades och släpptes i december 2011.

Den 11 och 12 mars 2011 deltog ett hundratal människor i demonstrationer i Baku, samt även ett tusental i ett virtuellt upprop på Facebook, med krav på frihet och presidentens avgång. Omkring 30 personer greps. Den mest omfattande demonstrationen hölls den 2 april, och ledde till att mellan 150 och 200 personer greps. Vid fortsatta demonstrationer den 17 april greps ytterligare ett hundratal personer.

14 av de demonstranter, som greps i april, dömdes under hösten 2011 till upp till tre års fängelse anklagade för störande av allmän ordning och motstånd mot polisen. EU, USA och internationella organisationer beklagade djupt dessa domar. Av de dömda fanns 12 kvar i fängelse vid årets slut.

I juni 2009 antogs ändringar i lagen om föreningsfrihet som innebar att reglerna om registrering av organisationer skärptes, särskilt för utländska frivilligorganisationer som ålades att sluta så kallade ”internationella avtal” med myndigheterna. I slutet av samma år skärptes också reglerna för rapporteringen av finansiella bidrag och gåvor till frivilligorganisationer. Lagen skärptes ytterligare i mars 2011 när utländska organisationer ålades att i sin registreringsprocess lämna detaljerad information om sin verksamhet och åta sig att respektera azeriska värderingar.

Lagstiftningen kring organisationernas aktivitet och finansiering betraktas som svåröverskådlig och med stort utrymme för tolkningar. Vissa enskilda organisationer har förvägrats registrering med tekniska brister som angivna skäl. Förekomsten av sådan behandling har ökat i omfattning, och det finns åtskilliga vittnesmål om svårigheter med registreringen, och otydliga – i vissa fall fabricerade – skäl till utebliven registrering. Azerbajdzjan har vid ett antal tillfällen fällts i Europadomstolen för utebliven registrering på oklara grunder.

Bland de organisationer som drabbats märks den norska Human Rights House Foundation och amerikanska National Democratic Institute, vilka uppmanades stänga sin verksamhet under våren 2011, med hänvisning till bristande uppfyllelse av registreringskraven.

10. Religions- och övertygelsefrihet

Azerbajdzjan är en sekulär stat, vars konstitution stadgar att religionsfrihet råder. Sedan 2009 har dock lagar antagits som gett regeringen möjlighet att stärka sin kontroll över de religiösa samfunden. Lagen föreskriver bland annat en obligatorisk omregistrering av redan registrerade samfund, och innebär krav på tillstånd att ordna religiösa sammankomster. Vissa samfund har nekats omregistrering medan andra har fått vänta mycket länge på att få besked om huruvida registreringen godkänts. Sammankomster organiserade av Jehovas Vittnen har upplösts. Även sammankomster i Baptistkyrkan har avbrutits, med motivet att dessa ägt rum utan tillstånd. Import och distribution av icke-sanktionerat religiöst material är straffbart. I december 2011 infördes en kraftig skärpning av bötesbeloppen och strafftiden vid brott mot dessa regler.

Det är en allmän bedömning att regeringen ser spridningen av en radikal form av islam som ett säkerhetshot, något som bland annat resulterat i att flera muslimska församlingar förbjudits och moskéer stängts. Religiösa sammankomster måste vidare ledas av medborgare i Azerbajdzjan, med religiös utbildning i landet. Vissa muslimska hjälporganisationer som anklagats för samröre med terrorister har också förhindrats verka i landet. I oktober 2011 dömdes ledaren för ett förbjudet islamistiskt parti till 12 års fängelse, efter åtal för kupp försök.

I december 2010 förbjöds användningen av islamska huvuddukar, *hijab*, vid skolor och universitet. Åtgärden möttes av omfattande protester, och har också lett till att många flickor och kvinnliga studenter uteblivit från undervisningen. Ett antal muslimska aktivister som deltog i protesterna har dömts till fängelsestraff, och det finns rapporter om att föräldrar som hållit sina barn hemma från skolan också straffats.

11. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Den politiska makten är till stor del koncentrerad hos presidenten och hans omgivning. Regimen är auktoritär till sin natur och mycket lite opposition tolereras.

Det råder brist på jämvikt mellan president och parlament, eftersom presidentämbetets makt i praktiken inte balanseras av parlamentet i den utsträckning som förutses av grundlagen. Det finns ett stort antal registrerade partier i landet, men flera av dem är i realiteten stödpartier åt den sittande regeringen. De i verklig mening oppositionella partierna finns idag inte representerade i parlamentet. Oppositionen är dessutom splittrad och svag och uppfattas av många utgöra en alltmer marginell kraft i samhället.

Det finns tydliga parallella maktstrukturer av dels politiska ledare som utses av presidenten, dels lokalt valda ledare. Framträdande politiska familjer utövar stark makt såväl politiskt som ekonomiskt, och systemet präglas av både korruption och nepotism.

Det senaste presidentvalet genomfördes den 15 oktober 2008, och ledde till att Ilham Alijev återvaldes till en andra period som president med officiellt 89 procent av rösterna. OSSE rapporterade om vissa tekniska framsteg i genomförandet av valet, men också om utbredd fusk. De flesta oppositionspartier bojkottade valet, då de ansåg att förutsättningarna för ett fritt och rättvist val saknades. Alijevs andra mandatperiod skulle enligt den tidigare gällande konstitutionen ha varit hans sista. 2010 genomfördes dock en folkomröstning om en förändring av konstitutionen, innebärande att presidenten nu kan sitta kvar ett obegränsat antal perioder, under förutsättning att han blir omvald. Nästa presidentval ska hållas 2013.

Det senaste parlamentsvalet hölls i november 2010 och karaktäriserades av frånvaro av politisk debatt. Valet kunde enligt OSSE:s valövervakare inte anses vara ett meningsfullt steg i Azerbajdzjans demokratiska utveckling. Oppositionen hade mycket svårt att nå ut med sitt budskap. Det rapporterades om hot mot såväl väljare som oppositionella kandidater.

Kvinnor har i princip samma rätt till valdeltagande och valbarhet som män. I praktiken är de dock underrepresenterade. Endast 14 av parlamentets 125 sittande ledamöter är kvinnor. Inför 2010 års parlamentsval steg antalet registrerade kvinnliga kandidater från 10 till 13 procent. Ingen av ministrarna i regeringen är kvinna.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

12. Rätten till arbete och relaterade frågor

Enligt officiell statistisk uppgick arbetslösheten i Azerbajdzjan vid utgången av år 2011 till 5,4 procent. Mycket tyder dock på att den bilden inte är helt

rättvisande om man väger in att många arbetar mycket få timmar per vecka. Internationella arbetsorganisationen (ILO) rapporterar att medelinkomsten stigit kraftigt under den senaste tioårsperioden. Samtidigt är löneskillnaderna mellan sektorer stora. Världsbanken anger att lönerna för personer anställda inom olje- och gruvindustrin i snitt är sex till tio gånger högre än för personer anställda inom jordbruks-, utbildnings- och hälsosektorn. Medelinkomsten i Baku är ungefär dubbelt så hög som i resten av landet.

Regeringen i Azerbajdzjan har de senaste åren vidtagit ett antal åtgärder för att öka sysselsättningen, främja privata investeringar och småföretag. Detta har bland annat lett till en relativt stor ökning av kvinnors sysselsättning. Småskaligt jordbruk är fortfarande den dominerande ekonomiska aktiviteten och omfattar omkring 40 procent av den totala sysselsättningen men bidrar samtidigt till mindre än tio procent av den totala bruttonationalprodukten. Energisektorn genererar i sin tur mer än hälften av den totala BNP/år men sysselsätter samtidigt endast en procent av landets befolkning. Såväl IMF som Världsbanken har konstaterat att tillväxten i landet måste få en bredare bas än energisektorn för att bli hållbar och komma större befolkningsgrupper till del.

Fackföreningar existerar och medborgarna har enligt författningen rätt att ansluta sig och att strejka. Dessa organisationers oberoende ställning kan dock ifrågasättas och därmed även effekten av det arbete som de har möjlighet att utföra. Freedom House betecknar fackföreningarna som *de facto* beroende av staten och anser samtidigt att de inte företräder utsatta personer/grupper på ett adekvat vis. Restriktioner för vissa statligt anställda att ansluta sig fackligt råder.

Azerbajdzjan har ratificerat samtliga av ILO:s åtta centrala konventioner om förbud mot tvångsarbete och barnarbete, icke-diskriminering i arbetslivet samt föreningsfrihet och förhandlingsrätt.

13. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsosektorn tar fortfarande endast någon procent av landets bruttonationalprodukt i anspråk. Lönerna i hälsosektorn är låga, läkarbristen är stor och mediciner och annan utrustning, som patienterna själva får tillhandahålla, är kostsamma. Särskilt problematisk är situationen för landets stora andel internflyktingar, som i många fall lever långt från närmaste vårdinrättning. De är enligt azerisk lagstiftning berättigade till fri sjukvård, något som inte sällan ignoreras av lokala myndigheter.

Bristen på statligt stöd, och statlig riskbedömning, inom sjukvården gör att många hushåll hotas av mycket höga vårdkostnader om någon allvarlig sjukdom skulle drabba dem. Genomförda hushållsundersökningar visar att

låginkomsttagare nyttjar hälso- och sjukvård i mindre utsträckning än höginkomsttagare.

Under 2008 utarbetade ministeriet för hälsofrågor ett nytt koncept för finansiering av sjukvård för godkännande av presidenten. Konceptet innehöll bland annat förslag om införande av obligatorisk sjukförsäkring. Vid slutet av 2011 hade emellertid inget nytt sjukförsäkringssystem kommit på plats.

Under 2009 godkändes en handlingsplan för reformer samt finansiering av desamma. Hittills har reformerna dock inte inriktats på ökad effektivitet av det existerande systemet, utan snarare på nybyggnationer av större sjukhus i storstäder.

14. Rätten till utbildning

Skolan är enligt lagen fri och obligatorisk till 17 års ålder. Andelen barn som går i grundskolan anges av FN:s barnfond (UNICEF) till 86 procent. Någon skillnad gällande pojkars och flickors formella möjlighet till utbildning finns inte, och andelen pojkar och flickor är relativt jämn. Fattiga familjer liksom familjer på landsbygden samt internflyktingar har dock en lägre andel barn i skolan än övriga befolkningsgrupper. Vuxnas läskunnighet är i princip 100 procent, enligt flera internationella statistikkällor.

Även om den obligatoriska undervisningen således ska vara fri, finns åtskilliga vittnesmål om att barns utbildning kan vara en stor utgiftspost i familjers ekonomi. Korruptionen inom utbildningssektorn anses vara ett utbrett problem. Dessutom är lärarlönerna i allmänhet så låga att det inte är ovanligt att föräldrar lämnar finansiella bidrag till barnens skollärare. Då undervisningskvaliteten i den allmänna skolan anses vara låg, väljer många att sätta sina barn i privat finansierad skolgång.

15. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Azerbajdzjan har tack vare betydande inkomster från utvinningen av landets energitillgångar upplevt en följd av år med robust ekonomisk utveckling, med en årlig tillväxt på i medeltal 15 procent under perioden 2000-2010. Även om tillväxten stannat av under de senaste åren, har utvecklingen inneburit en förbättrad levnadsstandard för breda befolkningsgrupper. Internationella valutafonden (IMF) noterar i en rapport från december 2011 att fattigdomen i Azerbajdzjan sjunkit med 30 procentenheter mellan 2001 och 2008. Fortsatt lever ändå cirka 15 procent av befolkningen under fattigdomsgränsen. Även inkomstskillnaderna har minskat under perioden 2001-2008, enligt IMF. Samtidigt är klyftorna mellan fattiga och rika fortsatt stora, liksom skillnaden i

levnadsstandard mellan Baku och övriga landet. Landsbygden kännetecknas fortsatt av betydande fattigdom och eftersatt infrastruktur.

I FN:s utvecklingsindex (*Human Development Index*) för år 2011 placerades landet på plats 91 av totalt 187, och ingick därmed i den grupp länder som enligt FN kännetecknas av en hög utvecklingsnivå. (I motsvarande rapport 2010 rankades landet som nr 67, men det skedde med annan metodologi och med färre antal länder totalt.)

Den utbredda korruptionen i landet är problematisk ur såväl demokratisk som ekonomisk och välfärdssynpunkt. År 2011 bedömdes Azerbajdzjan placera sig på plats 143 (av 183) med ett korruptionsindex motsvarande 2,4 (där 10 motsvarar ett land som är helt fritt från korruption) på organisationen Transparency International:s korruptionsindex.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

16. Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Formellt garanterar Azerbajdzjans konstitution lika fri- och rättigheter för män och kvinnor, och inskränkningar med avseende på kön är förbjudna. 2007 antogs även en lag om jämställdhet. Traditionella normer begränsar dock kvinnors möjligheter att verka fullt ut i det azeriska samhällslivet. Detta gäller såväl socialt som ekonomiskt och politiskt – och det är särskilt uttalat på landsbygden. Kvinnor har ofta lägre lön än män och könsdiskriminering i arbetslivet anses vara vanligt förekommande. Trots en generellt hög utbildningsnivå i landet sjunker andelen kvinnor som skaffar sig en högre utbildning. Det finns åtskilliga rapporter om att kvinnor har svårt att hävda sina ekonomiska rättigheter, exempelvis i samband med skilsmässa eller arv och i andra egendomsfrågor. Allmänt kan man konstatera att det råder stor brist på kunskap om vilka rättigheter som lagen ger kvinnor.

Den azeriska statens ombudsman för mänskliga rättigheter ansvarar även för frågor som rör kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter. Huruvida denna institution kan sägas vara reellt fristående från regeringen och förmögen att effektivt och självständigt värna medborgarnas rättigheter har dock ofta ifrågasatts.

Parlamentsvalen 2010 innebar en viss förbättring vad gäller andelen kvinnliga kandidater och ledamöter i parlamentet. I valet steg andelen kvinnliga kandidater jämfört med föregående val, vilket resulterade i att antalet kvinnliga parlamentsledamöter ökade från 14 till 20, motsvarande 16 procent av antalet mandat. I regeringen finns ingen kvinnlig minister, men däremot en kvinna

med ministers rang – ordföranden i den statliga kommittén för familj, kvinnor och barn.

Noterbart är att minimiåldern för kvinnor att ingå äktenskap har höjts till 18 år – densamma som för män – enligt en ny lag som trädde i kraft 2011. Samtidigt har sanktionerna mot tvångsäktenskap gjorts hårdare. Lagändringarna har välkomnats som verktyg i kampen mot tvångsäktenskap, vilket fortsatt förekommer i landets södra delar.

Våld mot kvinnor anses allmänt vara ett problem i Azerbajdzjan, inte minst på landsbygden. Det är svårt att få tillgång till statistik på området, och den som ges via officiella kanaler ger med all sannolikhet en alltför begränsad bild av situationen. Våldtäkt är förbjudet i lag och kan ge straff på upp till 15 års fängelse. Rådande attityder och könsroller i allmänhet, liksom ett bristande förtroende för de rättsvårdande myndigheternas förmåga och vilja att hantera dessa frågor seriöst gör emellertid att våldtäkt sällan leder till åtal eller ens anmäls. För året 2009 rapporterades 35 våldtäkter enligt statistik från FN:s program för bekämpande av narkotika och brottslighet (UNODC).

Våld i hemmet uppfattas som ett utbrett problem som nyligen också fick en tydligare reglering i lagen. Parlamentet antog i oktober 2010 en lag om förhindrande av våld i hemmet och skydd för offer för familjerelaterat våld. Enligt den nya lagen ska sådant våld utredas av de rättsvårdande myndigheterna och lagföras enligt gällande straffrättsliga regler och procedurer. Lagen förutser att anmälan om våld även ska kunna göras till sociala myndigheter, utan anmälan till polisen. Den talar vidare om etableringen av härbärgen och hjälpcentra. Det återstår ännu att se hur lagen omsätts i praktiken.

Den av presidenten proklamerade aktionsplanen för mänskliga rättigheter 2012-2015 innehåller specifika referenser till skapandet av ett nätverk av härbärgen för offer för bland annat våld i hemmet, människohandel och gatubarn. Även rättshjälpscentraler öppna för allmänheten och knutna till universiteten planeras. Under 2012-2013 ska vidare ett program för rehabilitering av brottsoffer komma på plats enligt planen.

Det enda kvinnohärbärget i Baku, inhyst i lokaler ägda av människorättsorganisationen Institute for Peace and Democracy, förlorade grunden för sin verksamhet när myndigheterna exproprierade och rev byggnaden i augusti 2011. Rivningen sades ingå i den omfattande försköningskampanj som pågår i Baku, men har mötts av omfattande kritik. Verksamheten ska enligt uppgift ha återupptagits i en privat bostad.

Azeriska kvinnoorganisationer vittnar om att kunskaperna om och säkerställandet av kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter är eftersatta och undervisning i ämnet ingår inte i skolans läroplan. Korruption inom sjukvården i kombination med tabun kring sexuell och reproduktiv hälsa drabbar kvinnor bland annat genom felaktiga behandlingar. Selektiva aborter av flickfoster förekommer och har uppmärksammats i Europarådet.

Det finns enligt den svenska organisationen Kvinna till Kvinna ett hundratal registrerade kvinnoorganisationer i landet, även om flera av dessa mest tycks finnas på papper. Information, rättshjälp, utbildning och allmän demokratiutveckling står i fokus för kvinnoorganisationernas verksamhet.

17. Barnets rättigheter

Azerbajdzjan granskades i FN:s barnrättskommitté i februari 2012. I kommitténs slutsatser noterades vissa framsteg vad gäller uppfyllandet av landets åtaganden under barnkonventionen. Kommittén välkomnade att minimiåldern för äktenskap för kvinnor höjts till 18 år, att parlamentet antagit en lag om våld i hemmet samt att förändringar i sociallagstiftningen under 2011 gjort det lättare för statliga myndigheter att samarbeta med frivilligorganisationer.

Samtidigt lyfte FN-kommittén fram ett antal områden där såväl lagstiftning som tillämpning måste stärkas för att värna barnets rättigheter. Barn inom särskilt utsatta grupper, såsom barn med funktionshinder, barn till internflyktingar och asylsökande och barn med kroniska sjukdomar ges inte ett tillräckligt skydd. När det gäller barn som begått brott noterades att rätts säkerheten är otillräcklig samt att systemet för att handskas med ungdomsbrottslighet inte är tillräckligt väl utvecklat. Kommittén betonade vikten av att genomföra vissa reformer, som att separera barn från vuxna vid fängslande, ge den rättsvårdande personalen adekvat utbildning för att kunna handskas korrekt med barn och ungdomsbrottslingar samt att pröva barn under 18 år med särskild hänsyn till deras låga ålder. Barn under 18 år kan dömas till fängelsestraff, upp till tio år. Ny lagstiftning gällande ungdomsbrottslighet är enligt azeriska myndigheter under utarbetande, men hade vid årets slut ännu inte presenterats för parlamentet.

Kroppslig bestraffning mot barn i skolan och andra offentliga sammanhang är förbjuden enligt lag men gällande lagtolkning innebär att sådan bestraffning tillåts i hemmet, i uppfostrande syfte. Enligt statistik från FN:s program mot narkotika och brottslighet (UNODC) inrapporterades under 2009 drygt 200 fall av sexuellt våld mot barn. Det har förekommit rapporter om att barn utsatts för människohandel för sexuellt utnyttjande

Åldersgränsen för deltagande i de militära styrkorna är 18 år. Det finns inga belägg för att barnsoldater används. Däremot har den pågående konflikten med Armenien om Nagorno-Karabach lett till att barn dödas längs den så kallade kontaktlinjen.

Den legala åldersgränsen för att få utföra arbete är 15 år. Gatubarn liksom barnarbete förekommer och i större städer är det inte ovanligt med tiggande barn på gatorna.

18. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Konstitutionen garanterar alla medborgares lika rättigheter, allas rätt att bevara sin nationella identitet och att använda sitt modersmål. Azerbajdzjan har emellertid inte infört några lagar som uttryckligen förbjuder diskriminering, eller skyddar nationella minoriteter. Landet har inte ratificerat Europastadgan för minoritetsspråk, trots sin utfästelse att göra det när landet blev medlem i Europarådet, och inte heller Europakonventionens protokoll 12 om diskriminering.

Personer med armenisk härkomst, av vilka det beräknas finnas cirka 30 000 i Azerbajdzjan, blir inte alltid väl behandlade i det azeriska samhället. Enligt Freedom House har armenier bosatta i landet vid upprepade tillfällen uppgett att de har blivit utsatta för systematisk diskriminering och trakasserier, till följd av sitt ursprung. Sporadiska incidenter har också rapporterats för andra minoriteter som kurder, turkar, talysjer med flera. Även vissa rapporter om diskriminering av religiösa minoriteter såsom evangeliska kristna grupper och personer tillhörande andra, missionerande, religiösa trossamfund har förekommit.

Azerbajdzjan åtog sig i samband med anslutningen till Europarådet att anta en lag om alternativ militärtjänst för samvetsvägrare. Arbetet med denna lag har ännu inte slutförts och personer som opponerar sig mot militärtjänst av religiösa skäl hotas fortfarande av åtal.

19. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Azerbajdzjan avkriminaliserade homosexualitet 2001, i samband med inträdet i Europarådet. Det är således inte förbjudet enligt azerisk lag att vara homo-, bi- och transsexuell och idka samkönat sexuellt umgänge. Landet har varken undertecknat protokoll 12 i den Europeiska konventionen för mänskliga rättigheter, som uttryckligen refererar till diskriminering på grund av sexuell läggning, eller anslutit sig till 2007 års FN-deklaration om sexuell orientering och könsidentitet. Azerisk lagstiftning gällande diskriminering, hatbrott och

våld saknar referenser till sexuell läggning eller könsidentitet. Lagen erkänner inte samkönade partnerskap och hbt-personer har inte rätt att adoptera.

Traditionella attityder och normer i samhället gör hbt-personers situation utsatt. Detta är särskilt uttalat på landsbygden, inte minst i de södra delarna av landet på gränsen mot Iran. Förnedrande och diskriminerande uttalanden från politiker om homosexualitet förekommer inte sällan i media. Det finns också exempel på att uppgifter om påstådd homosexuell läggning använts för att misskreditera politiskt oppositionella och journalister. Det förekommer rapporter om polisbrutalitet mot hbt-personer, vilka enligt en lokal civilsamhällsorganisation i de flesta fallen avstår från att göra en anmälning på grund av rädsla för trakasserier och social stigmatisering.

En lokal organisation som specialiserar sig på dessa frågor startades 2007 och har sedan dess arbetat för att synliggöra hbt-personer i den offentliga debatten. Det finns också en azerisk internethemsida för hbt-personer.

20. Flyktingars rättigheter

I Azerbajdzjan finns det omkring 600 000 internflyktingar, vilket motsvarar cirka sju procent av landets totala befolkning. Dessa har flytt eller fördrivits från Nagorno-Karabach och angränsande områden. Nagorno-Karabach förklarade sig självständigt från Azerbajdzjan 1991 och blev sedan föremål för krig mellan Armenien och Azerbajdzjan. Sedan överenskommelsen om eldupphör 1994 håller Armenien de sju azeriska provinser som omger Nagorno-Karabach ockuperade. Parterna fortsätter att mötas för förhandling inom ramen för OSSE:s Minskgrupp, men man har ännu inte enats kring ett fredsavtal.

Azerbajdzjans koncentration av internflyktingar per capita är en av de högsta i världen. Lagstiftning och olika former av statliga stödprogram som genomförts under de senaste åren har bidragit till att stärka internflyktingarnas situation. Regeringen har under de senaste åren också anslagit stora belopp från den statliga oljefonden till byggprojekt på landsbygden. Åtgärderna har emellertid varit otillräckliga för att bryta den utsatta situationen och den bristande integrationen i ekonomi och samhällsliv. Uppskattningsvis drygt 70 procent av dem har statliga bidrag som enda inkomstkälla. Regeringens uttalade mål att internflyktingarna ska återvända till sina hemorter så snart konflikten är över anses bidra till att hålla dessa kvar i fattigdom och utsatthet.

FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) har även under flera års tid hjälpt Azerbajdzjan att bygga upp kapacitet för att handlägga ansökningar om asyl för utländska flyktingar. Sedan januari 2005 finns en *Refugee Status Determination Unit* som införlivats i regeringskansliet. UNHCR har utbildat personal, betalar

25 procent av lönerna och fungerar fortfarande som observatör, ibland även som konsult. UNHCR utbildar regelbundet domare, åklagare, poliser och gränsvakter. En stor andel av de asylsökande kommer från Tjetjenien men deras ansökningar prövas inte. Azeriska myndigheter anser inte att de faller inom ramen för FN:s definition av flyktingar, vilket kritiserats av UNHCR och FN:s specialrapportörer för övervakning av flyktingkonventionen. De tjetjenska flyktingarna har i stället mottagit ett skyddsdokument av UNHCR, vilket gör att de ändå kan vistas i Azerbajdzjan. De har dock inte rätt att arbeta, och endast akutsjukvård finns att tillgå för denna grupp. Övriga asylsökande kommer främst från Afghanistan.

21. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Azerbajdzjan ratificerade FN-konventionen om personer med funktionsnedsättning i januari 2009. Diskriminering av personer med funktionsnedsättning är förbjuden och lagen stadgar om företräde för dessa individer till bostad, subventionerade transporter samt extra pensionstillskott. Regeringen har emellertid inte varit aktiv i att tillämpa lagen genom att verka mot diskriminering, främja personer med funktionsnedsättnings rätt till tillträde eller driva på en attitydförändring. Detta arbete utförs i stället i stor utsträckning av nationella och internationella organisationer. Det finns inga rapporter om att verksamheten skulle möta några hinder.

Barn och internflyktingar med funktionsnedsättning är två särskilt utsatta grupper.

ÖVRIGT

22. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Flera inhemska och internationella organisationer för mänskliga rättigheter verkar i landet. Som noterats i avsnitt nio försvåras deras verksamhet av regler för registrering och avtal med myndigheterna. Organisationerna måste redovisa sin verksamhet, förbinda sig att följa regler, och har i flera fall fått avslag på sin ansökan om registrering eller befunnit sig i ett rättsligt vakuum i avvaktan på besked.

23. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Europarådets övervakning och rådgivning i samband med Azerbajdzjans uppfyllande av villkoren för medlemskap i Europarådet är av stor betydelse. Europarådets ministerkommitté har tillsatt en särskild övervakningsgrupp för Armenien och Azerbajdzjan för att regelbundet kunna följa den demokratiska utvecklingen i dessa båda länder.

Den så kallade ”mänskliga dimensionen” (program för mänskliga rättigheter med mera) ingår som en central del i mandatet för OSSE:s kontor i Baku i arbetet med de mänskliga rättigheterna.

Bland övriga internationella insatser märks UNHCR:s uppdrag till skydd för internflyktingarna från Nagorno-Karabach samt UNDP:s stöd till den statliga kommissionen för mänskliga rättigheter som inrättades 1999.

Den handlingsplan för samarbetet mellan Azerbajdzjan och EU som undertecknades 2006 inom ramen för den Europeiska grannskapspolitiken (ENP), innehåller flera prioriterade områden som gäller mänskliga rättigheter. Även det Östliga partnerskapet, som sedan lanseringen 2009 utgör grunden för en fördjupad bilateral relation mellan EU och Azerbajdzjan lyfter fram mänskliga rättigheter som ett prioriterat område.

Den senaste bilaterala samarbetsstrategin mellan Sverige och Azerbajdzjan löpte ut 2009 och den formella utfasningen av samarbetet ägde rum i januari 2010. Något ytterligare bilateralt utvecklingssamarbete är för närvarande inte aktuellt. Sveriges tidigare prioriteringar för samarbetet, att främja demokratisk samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna, förs nu i första hand fram via multilaterala fora såsom EU:s Östliga partnerskap.